

ชื่อโครงการ	สืบสาน พัฒนา ต่อยอดองค์ความรู้เดิมสู่องค์ความรู้ใหม่เครื่องรักล้านนา เขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อนักวิจัย	รองศาสตราจารย์สิปกร มาแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิทยา พลวิฑูรย์ นายเนติ พิเคราะห์ นางสาวน้ำฝน อุ่นฤทธิ นางสาวยุจรศ สมนา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา รวบรวมข้อมูล จัดเก็บองค์ความรู้ ด้านเครื่องรักล้านนา เขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อการอนุรักษ์ และ เชิดชูครุภูมิปัญญา ส่งเสริมการสร้างสรรคงานช่างศิลป์เครื่องรักล้านนา สู่การพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืน 3) เพื่อจัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายครุภูมิปัญญางานช่างศิลป์เครื่องรักล้านนา เขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในรูปแบบออนไลน์ มีกระบวนการค้นการศึกษาวิจัยใน 2 รูปแบบกล่าวคือ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการรวบรวมข้อมูลทั้งภาคเอกสาร และลงพื้นที่ภาคสนามสำรวจกลุ่มครูช่างเครื่องรักที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ตามขอบเขตของงานวิจัย การสัมภาษณ์ สังเกตการอย่างมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลจัดเป็นระบบ และใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจ และแบบประเมินกระบวนการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่ได้จากการเข้าฝึกอบรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา (Descriptive Analysis) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1) เพื่อศึกษา รวบรวมข้อมูล จัดเก็บองค์ความรู้ ด้านเครื่องรักล้านนา เขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า (1) การศึกษางานเครื่องรักของเมืองเชียงใหม่ในช่วงราว 3 ทศวรรษที่ผ่านมา มีนักวิชาการจำนวนหนึ่งที่พยายามบุกเบิกงานวิชาการด้านเครื่องรักของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ใช้เป็นพื้นฐานในการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิทางภาคเอกสาร (2) จากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลกลุ่มครูช่างเครื่องรักของเมืองเชียงใหม่ที่มีความโดดเด่นและยังประกอบกิจการด้านงานเครื่องรักอยู่อย่างต่อเนื่อง และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในการฝึกอบรมได้มีอยู่ 6 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ คือ 1) กลุ่มครูช่างที่ได้รับการสืบทอดจากแหล่งผลิตดั้งเดิม เครื่องเขินบันทราวม 4 คน 2) ครูช่างที่เรียนรู้ด้วยตนเองและได้พัฒนารูปแบบให้มีลักษณะร่วมสมัย 1 คน และ 3) ครูช่างจากแหล่งพื้นที่สูงเป็นงานช่างเครื่องรักท้องถิ่นในชุมชน อ.อมก๋อย 1 คน (3) ได้นำข้อมูลทั้งภาคเอกสารทางวิชาการและการลงพื้นที่ภาคสนามนำมาจัดเก็บเป็นองค์ความรู้เพื่อใช้ในการเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ

2) เพื่อการอนุรักษ์ และ เชิดชูครุภูมิปัญญา ส่งเสริมการสร้างสรรคงานช่างศิลป์เครื่องรักล้านนา สู่การพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า (1) ในด้านการอนุรักษ์ ทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์แบบแผนงานเครื่องรักของเมืองเชียงใหม่ จัดกิจกรรมการฝึกอบรมในรูปแบบเทคนิคดั้งเดิมของครูช่างภูมิปัญญา "โดยชอยครู" (ตามแบบแผนครูช่าง) รวมถึงจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ผลงานเครื่องรักของเมืองเชียงใหม่ในรูปแบบงานอนุรักษ์ (2) การเชิดชูครุภูมิปัญญา คณะผู้วิจัยได้จัดสร้างหอเกียรติยศเพื่อเชิดชูครูช่างเครื่องรักในระบบออนไลน์ เพื่อยกระดับและเผยแพร่ข้อมูลในวงกว้างมากยิ่งขึ้น (3) ส่งเสริมการสร้างสรรคงานช่างศิลป์เครื่องรักล้านนา สู่การพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืน

ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมบรรยายให้ความรู้จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และครูภูมิปัญญา เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและให้แนวทางในการพัฒนาผลงาน นอกจากนี้ได้จัดฝึกอบรมโดยมีครูภูมิปัญญาจำนวน 6 คน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมจำนวน 20 คน เพื่อศึกษาเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ทั้งรูปแบบดั้งเดิมและการนำแนวทางไปพัฒนาต่อยอดในรูปแบบสร้างสรรค์ร่วมสมัย เกิดผลงานทั้งหมด 40 ผลงาน โดยแบ่งเป็นแบบอนุรักษ์จำนวน 20 ผลงาน แบบสร้างสรรค์ร่วมสมัยจำนวน 20 ผลงาน ให้การส่งเสริมและสนับสนุนโดยมอบงบประมาณและวัสดุในการดำเนินการสร้างสรรค์ผลงาน และจัดกิจกรรมการประกวดเพื่อยกย่องในความสามารถของช่างศิลป์รุ่นใหม่ และเผยแพร่ผลงานที่ได้รับรางวัลในแต่ละระดับสู่สังคมในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ (สูจิบัตร) โน้ตบรรณาการ และสร้างระบบนิทรรศการออนไลน์ เว็บไซต์ เพจเฟซบุ๊ก เพื่อเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูล

3) เพื่อจัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายครูภูมิปัญญาช่างศิลป์เครื่องรักล้านนา เขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในรูปแบบออนไลน์ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมเครือข่ายงานช่างเครื่องรักเมืองเชียงใหม่และออกแบบระบบช่องทางในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างเป็นศูนย์ประสานงานของเครือข่าย ในรูปแบบออนไลน์เว็บไซต์ เพจเฟซบุ๊ก เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการรับรู้ข้อมูล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะฝีมือและประสบการณ์ระหว่างครูช่างภูมิปัญญาและบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจงานเครื่องรักของเมืองเชียงใหม่ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด อาจรวมไปถึงระดับสากลในอนาคต นอกจากนี้เป็นส่วนขยายช่องทางการจำหน่าย ส่งเสริมการตลาดยุคดิจิทัลสำหรับผลงานเครื่องรักล้านนา ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศ

Research Title: The Preservation, Development, and Expansion of the Existing Lanna Lacquer Craft Knowledge in Chiang Mai Province

Researchers: Associate Professor Lipikorn Makaew
Assistant Professor Withaya Phonwithun
Mr. Neti Phikroh
Miss Namfon Unrit
Miss Yujarel Somana

Abstract

The research aims to 1) study, collect data, and store knowledge of Lanna lacquer craft in Chiang Mai province, 2) preserve Lanna lacquer craft, recognize knowledgeable teachers, and promote the creation of Lanna lacquer craftworks for sustainable development, 3) establish a network of coordination center for knowledgeable teachers of Lanna lacquer craft in Chiang Mai province via an online platform. The study employed two research paradigms. First, the qualitative research was conducted by collecting both documentary data and fieldwork to survey the group of outstanding Lanna lacquer craft teachers in the area based on the scope of research, including interviews, participatory observation, and systematic data analysis. The other methodology was quantitative research undertaken by collecting and analyzing the data obtained from the satisfaction assessment form and a questionnaire for assessing the learning process and outcome from the training. The study results are presented in a descriptive analysis and can be summarized as follows.

1) Studying, collecting data, and storing knowledge of Lanna lacquer craft in Chiang Mai province: the research results reveal that (1) based on the study of lacquer craft in Chiang Mai during the past three decades, several scholars tried to pioneer the academic works of lacquer craft in Chiang Mai. This information is vital and can serve as a foundation for collecting primary documented data. (2) According to the data collected from the fieldwork, six outstanding lacquer craft teachers have constantly operated the lacquer craft business and were able to participate in training. They were categorized into three groups, including 1) four teachers who have been passed on the knowledge from a source of Nantaram Lacquerware, 2) one self-taught craftsman teacher who has developed a contemporary style, and 3) one highland craftsman teacher of local lacquer craftworks in the Om Koi community. (3) Information from academic documents and fieldwork was stored as a body of knowledge for dissemination in various forms.

2) Preserving the Lanna lacquer craft, recognizing knowledgeable teachers, and promoting the creation of the Lanna lacquer craftworks for sustainable development: The findings show that (1) in terms of preservation, researchers organized activities to promote the preservation of Chiang Mai's lacquer craft. The activities included training the knowledgeable teachers' traditional techniques, entitled "Tuay Hoi Kru" (or emulating the lacquer craft teachers' methods), including hosting an exhibition to disseminate the lacquer craftworks in the form of conservation. (2) In recognizing knowledgeable teachers, researchers created an online Hall of Fame for the lacquer craft teachers to acknowledge and for broader dissemination. (3) In promoting the creation of Lanna lacquer craftworks for sustainable development, experts and lacquer craft teachers delivered lectures to promote the knowledge and development guidelines. In addition, training by six lacquer craft teachers was provided. During the training, 20 participants learned the traditional process and applied it to create contemporary works, resulting in 40 pieces of lacquer craftwork. The created works included 20 conservation art forms and 20 contemporary styles. A budget and materials were provided for the work creation. A competition in creating the work was also held to honor the new generation of artisans. The awarded craftworks were published in print media (program) forms of the exhibition, including through online exhibitions, websites, and Facebook, to expand information channels.

3) Establishing a network of coordination centers for knowledgeable teachers of Lanna lacquer craft in Chiang Mai province via an online platform: researchers assembled a network of lacquer craft in Chiang Mai. A communication channel system was designed to build a network coordination hub via an online platform. Websites and Facebook were additional channels for promoting information awareness and sharing of knowledge about craftsmanship abilities and experiences between wisdom artisans and those interested in the lacquer craft in Chiang Mai at the local and provincial levels, including notably in the future international. Additionally, distribution channels were expanded to promote digital marketing for Lanna lacquer craftworks in domestic and international markets.